

Arkitektonisk kvalitet - tjekliste

Tilhørende spørgsmål

1. Identitet og historie

Kulturarv
Stedets særlige identitet
Renover og vedligeholde

2. Landskab og miljø

Landskab og indplacering
Bebyggelse i det åbne land
Beplantning og træer
Vandhåndtering
Byfortætning
Cirkulært byggeri

3. Mennesker og samtalen

Den demokratiske samtale
Sociale byer og bymiljøer
Infrastruktur
Ændrede sociale forhold

Målet med disse spørgsmål er at:

- » give bygherren inspiration, mhp. at sikre kvalitet i projektet
- » give inspiration til opmærksomhedspunkter til projektet
- » dele viden om forskellige parameter af arkitektonisk kvalitet

1

Identitet og historie

Kulturarv

En tydelig og velbevaret kulturarv bidrager til at skabe identitet for mennesker og øger forståelsen for hvordan vores byer og omgivelserne har udviklet sig. Analyser af befolkningens holdning til kulturarven viser, at netop kulturarvsværdierne er med til at gøre et område mere attraktivt og tiltrækkende.

Bevaringsværdige bygninger

Er der bevaringsværdige bygninger i et område? Er der taget højde for dem?

Kulturmiljøer

Ligger projektet i eller tæt på et kulturmiljø? Er der taget højde for det?

Stedets særlige identitet

Stedsidentitet handler om den måde, mennesker oplever steder og tillægger dem betydning. God arkitektur har forankring i den lokale identitet.

Bygningernes funktion og udseende påvirker omgivelserne og kan være med til at give et område (en anden) identitet. Hvordan forholder planen sig til stedets identitet?

Områdets bebyggelsestypologi

Hvilke eksisterende bebyggelsestyper findes i området? (parcelhuse, rækkehuse, etageblokke, murstenshuse, sadeltage, grønne forhaver, indgang ud til vej) Hvad karakteriserer områdets bebyggelse (tage, taghældninger, kviste, vinduer, materialer rytme) Er bebyggelse placeret langs vej, eller trukket tilbage? Hvordan forholder projektet sig til disse karakteristika?

Materialer (indpasning i området)

Hvilke materialer karakteriserer den nye bebyggelse og hvordan spiller materiale- og farvevalg sammen med omkringliggende bebyggelse? Er der tale om kontrast eller harmoni? Er der arbejdet med skift i materialevalg og hvordan komplimenterer materialerne hinanden? Hvilket udtryk har materialerne – blødt, naturligt, skrøbeligt, solidt, hårdt eller koldt?

Farver

Hvilken virkning har farverne på byrummet eller bygningen? Får farverne bygningen til at virke let eller tung, kølig eller varm, stor eller lille?

Skala/proportioner

Hvordan er projektets skala og proportioner i forholdt til mennesker, andet bebyggelse i området (etager, højde, volumen)? Hvordan er forholdene mellem højde og bredde? Understøttes en eksisterende helhed eller brydes den op? Hvordan og hvorfor? Er der balance mellem bygningens forskellige dele? Hvordan er størrelsen i forhold til menneskets størrelse? Hvordan er størrelsen på vinduer og døre?

Skiltning

Hvilken type skiltning vil være relevant i området, er der givet mulighed for det? Hvilken type skiltning vil ikke høre hjemme, er der fastlagt bestemmelser om det?

Belysning og gadeinventar

Lysforurening er en samlet betegnelse for en række negative effekter ved menneskeskabt lys og kan føre til forstyrrelse af flora og fauna og spild af energi. Hvordan belyses projektet? Er lyset der hvor det skal bruges? Kan der være risiko for lysforurening? Er der andre former for gadeinventar? Anonymt, almindeligt, sammenbindende eller opmærksomhedskrævende?

Renover og vedligeholde

Sker istandsættelse og renovering af ældre bygninger med de materialer som bygningen er født med? Er der opmærksomhed på arkitektoniske proportioner og den oprindelige arkitektur ved ombygning/tilbygning af eksisterende bebyggelse? Er der ældre bygninger i området? Kan de eventuel bevares frem for at nedrives? Er der en historie?

2. Landskab og miljø

Landskab og indplacering

Tager bygningernes funktion og æstetik udgangspunkt i det konkrete miljø og landskab? Er der særlige landskabstræk i nærheden? Er bebyggelse tilpasset grunden og terræn? Er der tænkt på lys- og vindforholdene? Hvordan er bygningerne placeret på grunden og hvorfor? Hvordan arbejder projektet fx med indbliksgener ift. naboer, støj etc.? Er der særlige udsigter i området?

Huset kan tilpasses grunden ved at:

- » Placere huset på langs af højdekurverne
- » Placere huset på det sted på grunden hvor terrænforskellen er mindst
- » Bygge huset i forskudte planer
- » Bygge huset med delvist fritlagt kælder, eller med en høj sokkel

Terrænregulering

Opførsel af nye byggerier skal forsøge at underordne sig landskabets topografi og skabe kontakt mellem sted og byggeri. Hvad karakteriserer terrænet og dets overflade og hvordan forholder projektet sig hertil? Er der lagt op til at bevare landskabets oprindelige karakter med sit kuperede terræn?

Bebyggelse i det åbne land

I Odsherred har vi mange avls- og driftbygninger fra før 1900. Disse bygninger er som regel opført som firlængede gårde, i hvidkalket mur, med en overdel af rødmalet træ. De har typisk et saddeltag med en 45-50 graders hældning og er maksimalt 8 meter høje. Respekterer bebyggelsen i det åbne land Odsherreds traditionelle byggeskik?

Beplantning og træer

Bygninger har påvirkning på natur, fx anlæg af de haver, terrasser, parkerings- og opholdsarealer, der følger med byggeri. Er beplantning tænkt ind i planen? Hvilken type af beplantning? Hører de til i omgivelserne? Hvilken særlige strukturer eller beplantning er typiske for området (alle, læhegn,

skovbryn, bevaringsværdige træer, buske, træer, bøg, fyr)? Er der arbejdet med at indarbejde træer i projektet? Er der eksisterende bevaringsværdige træer eller anden beplantning? Kræver den beskyttelse under byggeprocessen?

Biodiversitet

Faste belægninger i de størrelser som ofte ses ved nye byggeprojekter og renoveringer, vil typisk være en reel ødemark for dyr og planter. Derudover vil disse ofte blive holdt alge- og ukrudtsfri med diverse bekæmpelsesmidler. Hvor meget fast belægning er der i projektet?

Når vi bygger nyt og renoverer, kan vi med fordel tænke biodiversiteten ind i projektet fra starten. Dette gøres mest effektivt ved at overveje hvilken natur der er på grunden eller i nærområdet i forvejen, og bevare mest muligt af det eksisterende naturgrundlag, da det kan tage mange årtier at genopbygge en god overdrevs- eller lynggrund.

Det har en påvirkning både for naturindholdet og for den arkitektoniske fremtoning af et område, om den naturlige næringsfattige jordbund og de dertilhørende arter får lov til at blive, eller om man producerer en parcelhushave med rullegræsplæne, rhododendron eller andre eksoter.

Vandhåndtering

Mange type af fast belægning hindrer naturlig nedsivning og derfor medfører mere regnvand i kloakker mv. Hvordan håndteres regnvand inden for matriklen? Er der en høj belægningsgrad omkring en bygning?

Grønne tiltag

Hvilke grønne tiltag er der tænkt ind i projektet? Tænk på tagmateriale, belægning, beplantning, levesteder for forskellige arter? Generelt set fortrækkes naturligt terræn og jordbund og naturligt bevoksning fremfor belægninger og rullegræs. Kan vi tilføre nye funktioner til bebyggelser så det fx kan være levested for forskellige dyrearter? Fuglekasser og redesteder?

Klimasikring

Bruges klima- og regnvandsløsninger til at skabe rekreative kvaliteter i fællesarealerne? En park eller grønt areal kan både være et sted til lidt biodiversitet, og ofte kan de rekreative og grønne arealer indgå i fremtidens klimasikring.

Byfortætning

Er der mulighed for at tænke by fortætning med i projektet? Som hovedregel vil vi fortætte vores centerområder og stationsbyer. Fortætning kan se ved at bygge højere, ved at huldfylde og ved at koncentrere flere funktioner i eksisterende bymidter.

Cirkulært byggeri

Er byggeri som er bygget ud fra principperne om at boligernes byggekomponenter og materialer skal kunne skilles ad og genanvendes til højst mulige værdi. Er der i projektet tænkt på genanvendelse og genbrug?

Valg af materialer

(Materialer, der er fornyelige og genanvendelige med lang holdbarhed og som ældes smukt) - Hvorvidt stammer byggematerialerne fra fornyelige ressourcer. Er materialerne langtidsholdbare? Er der brugt genanvendte materialer? Har materialerne genbrugspotentiale? Hvordan ældes materialerne? Påvirkes de af vejr og vind?

Energiforbrug, Energilagring og produktion

Er byggeriet klimaneutralt? Kan solceller enkelt integreres i byggeriet? Er tagfladerne orienteret optimalt?

3

Mennesker og samtalen

Den demokratiske samtale

Er borgere og andre interessenter tilstrækkelig hørt i processen? Er der i den fremlagte plan tænkt på fællesarealer, opholdsarealer, nabokontakt, tilgængelighed og infrastruktur?

Ved at inddrage borgerne og give rum til indflydelse på udviklingen af vores byer og landskaber, skabes der langt bedre forudsætninger for at skabe gode, langsigtede løsninger. Som regel er det godt at høre borgere så tidligt som muligt i processen. Som regel er det bedre at høre for mange end for få.

Er borgere hørt i processen? Er tilstrækkeligt mange hørt i processen? Er det relevant at inddrage museer og foreninger i området? Foreninger og museer kan være kilde til værdifuld information om betydningsfulde bygninger og bymiljøer.

Sociale byer og bymiljøer

Rummene mellem husene

Rummene mellem husene spiller en stor rolle for hvordan vi, mennesker, lever vores liv og indgår i spontane fællesskaber. Gennem arkitekturen kan muligheden for møder mellem mennesker, derfor understøttes.

Er rummene mellem bygningerne bearbejdet? (Beplantning, belægning, belysning, by inventar?) Er der mødesteder? Til hvilken målgrupper?

Hvordan er de ubebyggede arealer forbundet med hinanden? Er de ubebyggede arealer hensigtsmæssigt placeret? Hvordan er de arealer indrettet? Hvordan er parkering placeret og bearbejdet? Hvordan behandles overgangen mellem inde og ude? Spiller funktionerne inde og ude sammen? Er der tale om en kantzone hvor private og offentlig rum mødes? Hvordan forholder planen sig til mulighed for fællesskab?

Fx gennem fællesarealer, parkeringspladser, blandet by, nabokontakt. Er der muligheden for at møde hinanden på gaden? Er der arbejdet med opholdsmuligheder, såsom bænke ved indgangene? Er der arbejdet med indgange mod gaden som skaber liv?

Oplevelsesrige byrum

At skabe oplevelsesrige byrum kan opnås ved at skabe en koncentration af funktioner i bymidten, ved at skabe plads til torvedage og studepladser og ved at sørge for at der er udadvendte funktioner, som caféer og butikker i stueetagerne, som er med til at skabe oplevelser og forskellige former for aktiviteter. Vi skal undgå store lukkede facader.

Er det tænkt på hvordan projektet kan bidrage til et aktivt byrum? Hvordan er stueetage udformet? Er stueetager indbydende og inviterende? Er der transparens mellem inde og ude?

Mangfoldighed i arkitekturen

For at skabe en god by for mennesker, skal arkitekturen støtte op om diversitet og mangfoldighed, så der bliver plads til mennesker med forskellige livsformer.

Hvilken eksisterende funktioner findes der allerede i området? (Boliger, institutioner, butikker, erhverv, rekreation) Arbejdes der med flere funktioner som understøtter hverdagslivet? Hvordan bidrager projektet til det eksisterende byliv? Hvilken ejerforhold og boligtyper er der i projektet? Er der tænkt på diversitet i bebyggelsen? Er der tænkt på forskellige boligtyper? Er der tænkt på universelt design?

Funktion og anvendelse

Arkitekturens værdi er afhængigt af bygningens brugbarhed. Bygningens form og funktion skal spille sammen.

Er bygningsfunktion og anvendelse let aflæseligt? Hvilken krav stiller bygningens funktion til arkitekturen? Hvordan er adgangsforholdene til bygningen? Hvilke eksisterende funktioner findes allerede i området? Hvilke ejerforhold og boligtyper arbejder projektet med? Er det muligt at arbejde med et varieret udbud for at understøtte byens mangfoldighed?

Bliver dagslyset udnyttet? Hvorledes er bygningen orienteret i forhold til solen?

Sanselighed og detaljering

Hvordan er bygningens detaljering? Er der karakteristiske bygningselementer (vinduer, døre ornamentik, relief). Kan vi arbejde med en højere detaljeringsgrad? Er der mulighed for at arbejde med materialer med en højere sanselighed?

Infrastruktur

Hvordan er området forbundet til omverdenen og hvordan kobler projektet sig på den eksisterende infrastruktur? Er der stationer/stoppesteder i nærheden af projektet? Hvordan er det nye område koblet sammen med eksisterende forbindelser? (skoler, dagligvarer osv.) Er der arbejdet med passager som integrerer området med omgivelserne?

Sti- og vejforløb

Hænger stier og veje sammen med resten af byen? Er de forbundet til rekreative områder? Er der mulighed for at komme til naboområder? Er de praktisk placeret? Hvilke materialer har stier og veje? Er der trygge og trafiksikre forløb?

Ændrede sociale forhold

Mange komplekse problemstillinger er med til at præge byudviklingen i disse år. Dette tæller blandt andet urbanisering, den store ældregeneration, ændrede familieformer, digitalisering og nye måder at arbejde på.

Ældre befolkning

Vores bygninger og byrum skal være tilgængelige for ældre. Er fortovene gode nok? Er belægninger er lette at gå på? Er der bænke og toiletter nok? Er der steder hvor man kan mødes med andre mennesker?

Er boligerne egnet til ældre, er de placeret klogt? (tæt på indkøb, apotek, læge, bus og tog)

Alternative boformer

Er der en mulighed for at tænke alternative boformer ind i projektet? (fx bofællesskaber, byggefællesskaber, tiny-houses) Kan husene ændres til nye bolig- og familieformer?